

**RAUL-FELIX HODOȘ
DANIELA MICU**

DREPT COMERCIAL

Curs universitar

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

CUPRINS

LISTĂ DE ABREVIERI.....	9
CAPITOLUL I: INTRODUCERE	11
SECȚIUNEA 1: DREPTUL COMERCIAL – RAMURĂ A DREPTULUI PRIVAT	11
1.1. <i>Noțiuni introductive. Definiția dreptului comercial</i>	11
1.2. <i>Obiectul dreptului comercial</i>	11
SECȚIUNEA 2 DREPTUL COMERCIAL ÎN SISTEMUL DE DREPT ROMÂNESC	12
SECȚIUNEA 3: IZVOARELE DREPTULUI COMERCIAL	15
3.1. <i>Izvoarele normative</i>	15
3.2. <i>Izvoarele interpretative</i>	20
CAPITOLUL II: ORGANIZAREA COMERȚULUI.....	21
SECȚIUNEA 1: ECONOMIA DE PIAȚĂ	21
1.1. <i>Preambul</i>	21
1.2. <i>Reglementări cu privire la economia de piață</i>	21
SECȚIUNEA 2: NOȚIUNEA DE ÎNȚEPRINDERE	22
SECȚIUNEA 3: FONDUL DE COMERȚ	24
3.1. <i>Definiție. Reglementări legale</i>	24
3.2. <i>Principalele elemente ale fondului de comerț</i>	25
SECȚIUNEA 4: CONCURENȚA COMERCIALĂ	29
4.1. <i>Definirea concurenței. Regimul juridic al concurenței</i>	29
4.2. <i>Concurența loială. Definiție și caracteristici</i>	31
4.3. <i>Concurența neloială. Definiție și caracteristici</i>	31
4.4. <i>Acte normative aplicabile în domeniul concurenței:</i>	32
SECȚIUNEA 5: REGISTRELE PUBLICE	33
5.1. <i>Considerații generale</i>	33
5.2. <i>Cartea funciară</i>	35
5.3. <i>Registrul Național de Publicitate Mobiliară</i>	36
5.4. <i>Registrul Comerțului</i>	37
CAPITOLUL III: SUBIECTELE DREPTULUI COMERCIAL	40
SECȚIUNEA 1: CLASIFICARE	40
SECȚIUNEA 2: PROFESIONIȘTII PERSOANE FIZICE.....	40
2.1. <i>Considerații generale</i>	40
2.2. <i>Persoana fizică autorizată</i>	41
2.3. <i>Întreprinderea individuală</i>	42
2.3. <i>Întreprinderea familială</i>	44
SECȚIUNEA 3: PROFESIONIȘTII PERSOANE JURIDICE	47
3.1. <i>Clasificare</i>	47
3.2. <i>Societățile</i>	47
SECȚIUNEA 4: SOCIETĂȚI CIVILE ȘI SOCIETĂȚI COMERCIALE.....	49

4.1. <i>Caracterele generale ale societății potrivit Codului Civil</i>	49
4.2. <i>Societatea comercială. Noțiune, caractere specifice</i>	50
SECȚIUNEA 5: SOCIETĂȚI DE PERSOANE	51
5.1. <i>Caractere generale</i>	51
5.2. <i>Societatea în nume colectiv</i>	52
5.3. <i>Societatea în comandită simplă</i> :.....	54
SECȚIUNEA 6: SOCIETATEA DE CAPITALURI	55
6.1. <i>Definiție și caracteristici</i>	55
6.2. <i>Clasificarea societăților de capitaluri</i>	55
SECȚIUNEA 7: SOCIETATEA CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ	60
7.1. <i>Constituirea societății cu răspundere limitată</i>	60
7.2. <i>Conducerea și administrarea societății cu răspundere limitată</i>	61
SECȚIUNEA 8: SOCIETĂȚILE EUROPENE	62
8.1. <i>Reglementare și considerații generale</i>	62
8.2. <i>Constituire și formalități de înregistrare</i>	62
8.3. <i>Conducerea societății europene</i>	63
8.4. <i>Principalele caracteristici ale societății europene</i>	64
SECȚIUNEA 9: TIPURI DE SOCIETĂȚI CU CARACTERE SPECIALE.....	65
9.1. <i>Societățile cooperative</i>	65
9.2. <i>Regiile autonome</i>	71
SECȚIUNEA 10: GRUPURILE DE INTERES ECONOMIC	72
10.1. <i>Definiție și caracteristici</i>	72
10.2. <i>Constituire și înmatriculare</i>	72
10.3. <i>Funcționare</i>	73
10.4. <i>Încetarea calității de membru. Excluderea și retragerea membrilor grupului de interes economic</i>	73
10.5. <i>Dizolvarea grupului</i>	75
SECȚIUNEA 11: MODIFICAREA, DIZOLVAREA ȘI LICHIDAREA SOCIETĂȚII	75
11.1. <i>Modificarea societății</i>	75
11.2. <i>Reducerea sau majorarea capitalului social</i>	76
11.3. <i>Mărirea capitalului social a societății pe acțiuni</i>	77
11.4. <i>Majorarea capitalului social al societății cu răspundere limitată</i>	78
11.4. <i>Excluderea și retragerea asociaților din societatea în nume colectiv, în comandită simplă sau cu răspundere limitată</i>	79
11.6. <i>Dizolvarea societății</i>	80
CAPITOLUL IV: BANII ȘI PERSPECTIVA JURIDICĂ A FINANȚĂRII ÎNTRINDERII	83
SECȚIUNEA 1: INTRODUCERE	83
1.1. <i>Banii. Definiție. Funcții</i>	83
SECȚIUNEA 2: ORGANIZAREA SISTEMULUI BANCAR.....	85
2.1. <i>Reglementări naționale și comunitare cu privire la societățile bancare</i>	85
2.2. <i>Obiectele de activitate ale societății bancare</i>	85
2.3. <i>Particularitățile de constituire a societății comerciale de tip bancar</i> :.....	86
2.4. <i>Banca Națională a României</i>	87
2.5. <i>Instrumente de politică monetară</i>	88
SECȚIUNEA 3: CONTRACTELE SPECIFICE ACTIVITĂȚII BANCARE	88

Cuprins

3.1. Contractul de cont curent	88
3.2. Contractul de credit bancar.....	91
3.3. Contractul de servicii privind emiterea monedei electronice	93
SECȚIUNEA 4: TITLURILE DE CREDIT	96
4.1. Definiția titlului de credit. Caracteristici și clasificare	96
4.2. Cambia	96
4.3. Biletul la ordin.....	97
4.4. Cecul.....	98
SECȚIUNEA 5: PIAȚA DE CAPITAL	100
5.1. Preambul	100
5.2. Reglementare legală	100
5.3. Definiția pieței de capital	101
5.4. Caracteristicile pieței de capital.....	101
5.5. Clasificarea pieței de capital.....	102
5.6. Piața reglementată. Definiție.....	102
5.8. Tranzacțiile cu valori mobiliare	105
SECȚIUNEA 6: CONTRACTE SPECIFICE FINANȚĂRII NON-BANCARE A ÎNTREPRINDERII	105
6.1. Contractul de leasing.....	105
6.2. Contractul de factoring.....	110
6.3. Contractul de report	111
CAPITOLUL V: CONTRACTELE SPECIFICE ACTIVITĂȚII COMERCIALE.....	114
SECȚIUNEA 1: INTRODUCERE	114
SECȚIUNEA 2: CONTRACTUL DE VÂNZARE-CUMPĂRARE COMERCIALĂ	115
SECȚIUNEA 3: CONTRACTUL DE FURNIZARE	116
SECȚIUNEA 4: CONTRACTUL DE AGENȚIE.....	117
SECȚIUNEA 5: CONTRACTUL DE CONSIGNAȚIE	118
SECȚIUNEA 6: CONTRACTUL DE FIDUCIE.....	120
SECȚIUNEA 7: CONTRACTUL DE FRANCIZĂ	122
SECȚIUNEA 8: CONTRACTUL DE MANDAT	124
CAPITOLUL VI: REGLEMENTAREA COMERȚULUI ELECTRONIC.....	125
SECȚIUNEA 1: NOȚIUNEA DE COMERȚ ELECTRONIC	125
SECȚIUNEA 2: CARACTERELE COMERȚULUI ELECTRONIC.....	126
SECȚIUNEA 3: SEMNĂTURA ELECTRONICĂ.....	127
3.1. Noțiunea de „semnătură”	127
3.2. Conceptul de semnătură electronică.	128
3.3. Tipuri de semnături electronice.....	129
SECȚIUNEA 4: ÎNSCRISUL ELECTRONIC.....	131
4.1. Definiția noțiunii de înscris	131
4.2. Înscrisul electronic. Definiție. Conținut.....	133
4.3. Valoarea probatorie a înscrisurilor electronice.....	133
4.4. Data și locul de întocmire a înscrisului electronic.....	135
4.5. Sarcina probei	136

CAPITOLUL VII: ÎNTREPRINDERE A FLATĂ ÎN DIFICULTATE	137
SECȚIUNEA 1: INTRODUCERE	137
SECȚIUNEA 2: PROCEDURI DE PRE-INSOLVENȚĂ.....	138
2.1. <i>Mandatul ad-hoc</i>	138
2.2. <i>Concordatul preventiv</i>	138
2.3. <i>Închiderea procedurilor de prevenire a insolvenței</i>	139
SECȚIUNEA 3: TEORIA GENERALĂ A PROCEDURII INSOLVENȚEI	140
3.1. <i>Participanții la procedura insolvenței</i>	140
3.2. <i>Instanțele judecătorești</i>	140
3.3. <i>Judecătorul-sindic</i>	140
3.4. <i>Adunarea creditorilor. Comitetul creditorilor</i>	141
3.5. <i>Administratorul judiciar</i>	142
3.6. <i>Administratorul special</i>	142
3.7. <i>Lichidatorul judiciar</i>	143
3.8. <i>Procedura insolvenței, ca proces civil</i>	144
3.9. <i>Deschiderea procedurii insolvenței</i>	144
3.10. <i>Efectele deschiderii procedurii insolvenței</i>	145
3.11. <i>Perioada de observație</i>	146
3.12. <i>Cererea de admitere a creanțelor</i>	146
3.13. <i>Tabelul de creanțe</i>	147
3.14. <i>Închiderea procedurii</i>	148
3.15. <i>Răspunderea membrilor organelor de conducere</i>	149
SECȚIUNEA 4: REORGANIZAREA JUDICIARĂ	150
4.1. <i>Noțiuni generale</i>	150
4.2. <i>Planul de reorganizare</i>	150
SECȚIUNEA 5: FALIMENTUL	151
5.1. <i>Deschiderea procedurii falimentului</i>	151
5.2. <i>Efectuarea lichidării</i>	152
5.3. <i>Distribuirea sumelor realizate în urma lichidării și închiderea procedurii</i> ...	152
BIBLIOGRAFIE	154
TRATATE, MONOGRAFII, CURSURI UNIVERSITARE	154
ARTICOLE, STUDII	156
E-BIBLIOGRAFIE	157

LISTĂ DE ABREVIERI

alin. - alineat(ul)
art. - articol(ul)
A.N.A.F. - Agenția Națională de Administrare Fiscală
A.N.C.P.I. - Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară
A.S.F. - Autoritatea de Supraveghere Financiară
B.N.R. - Banca Națională a României
B.P.I. - Buletinul Procedurilor de Insolvență
C. civ. - Codul civil
C. civ. fr. - Codul civil francez
C. proc. civ. - Codul de procedură civilă
C.J.U.E. - Curtea de Justiție a Uniunii Europene
CP - concordat preventiv
Ed. - Editura
ed. - ediția
H.G. - Hotărâre a Guvernului
J.O.C.E. - Jurnalul Oficial al Comunităților Europene
J.O.U.E. - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
M. O. - Monitorul Oficial al României
nr. - număr
O.G. - Ordonanță a Guvernului
ONRC - Oficiul Național al Registrului Comerțului
O.U.G. - Ordonanță de Urgență a Guvernului
p - pagina
pp - paginile
PFA - Persoană fizică autorizată
RNPM - Registrul Național de Publicitate Mobiliară
S.A. - societate pe acțiuni
S.N.C. - societate în nume colectiv
S.R.L. - societate cu răspundere limitată
TUE - Tratatul privind Uniunea Europeană
TFUE - Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
TVA - taxă pe valoare adăugată
UE - Uniunea Europeană

UNCITRAL - United Nations Commission on International Trade Law
(Comisia Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional)
urm. - următor/oarea, următoarele
vol. - volumul, volumele

CAPITOLUL I

INTRODUCERE

Secțiunea 1: Dreptul comercial – ramură a dreptului privat

1.1. Noțiuni introductive. Definiția dreptului comercial

Etimologic, noțiunea de comerț provine din latină, cuvântul *commercium* fiind o juxtapunere a cuvintelor *cum* și *merx*, respectiv „cu marfă”.

Economic, în sens restrâns, prin comerț se înțelege interpunerea în circulația mărfurilor. În sens larg, comerțul se referă și la producția de mărfuri, dar și la servicii.

Juridic, noțiunea de comerț se referă la comerțul în sens larg, respectiv, producerea și interpunerea în schimbul de bunuri și/sau servicii¹.

Având în vedere că în Codul Civil, expresiile „acte de comerț” și „fapte de comerț” sunt înlocuite cu „activități de producție, comerț sau prestări de servicii”, definiția dreptului comercial trebuie să aibă în vedere noua orientare a sistemului dreptului privat român.

Dreptul comercial este un ansamblu de norme juridice aplicabile raporturilor juridice născute în legătură cu activitățile de producție, comerț sau prestări servicii sau care organizează cadrul juridic de desfășurare a acestor activități.

1.2. Obiectul dreptului comercial

Potrivit sistemului subiectiv, dreptul comercial cuprinde normele juridice aplicabile raporturilor juridice dintre profesioniștii comercianți și dintre aceștia și alte subiecte de drept.

Potrivit sistemului obiectiv, subsidiar, dreptul comercial cuprinde normele juridice aplicabile în comerț, indiferent de persoana care săvârșește actele specifice acestuia².

¹ A se vedea pentru dezvoltări Stanciu D. Cărpenaru, *Tratat de drept comercial român, ed. a VI-a actualizată*, București, 2019, p. 11.

² *Ibidem*, pp. 11 - 12.

Sintetizând aceste opinii, în doctrină³ se reține faptul că dreptul comercial are ca obiect atât normele juridice incidente în activitatea de comerț, cât și cele aplicabile profesioniștilor comercianți.

Secțiunea 2: Dreptul comercial în sistemul de drept românesc

Dreptul comercial reglementează comerțul și activitatea profesioniștilor comercianți, acesta născându-se de la bun început ca un drept propriu al acestora. Yves Guyon afirma că particularismul dreptului comercial se explică prin rațiuni empirice, numărul mare de acte juridice încheiate de un comerciant conducând la standardizarea acestora spre deosebire de subiecții dreptului civil care încheie rar convenții importante⁴.

Istoricul dreptului comercial îl putem împărți în două mari perioade: prima, condusă de ermetism, care se întinde pe mai multe milenii, de la babilonieni la fenicieni, apoi la greci și romani, în antichitate, până la europenii breslelor, în Evul mediu și până în perioada modernă, și care se încheie odată cu apariția în secolul al XVIII-lea a spiritului libertății comerțului, și a doua, după Revoluția franceză, sub acest spirit inovator, marcată de apariția în anul 1807 a Codului comercial francez, preluat ulterior sub diverse forme în cea mai mare parte a lumii⁵.

Pe teritoriul României de azi, primele reglementări comerciale au apărut în 1814 odată cu Codul lui Andronache Donici, care conținea norme speciale cu caracter comercial („*daraveli comerciale*”), dar și reguli de drept civil și de drept penal. Norme de drept comercial se regăsesc în mod sumar și în cuprinsul Codului Caragea, aplicabil în Muntenia din 1817, precum și în cuprinsul Codului Calimach, ce a devenit aplicabil în Moldova începând cu septembrie 1828⁶.

Regulamentele organice ale Țării Românești și Moldovei, întocmite în 1831⁷ și, respectiv, în 1832, și care au reprezentat reglementări cu caracter constituțional ale celor două principate, au conținut norme referitoare la comerț, inclusiv reguli de înființare a tribunalelor de comerț. Potrivit

³ Ioan Schiau, *Curs de drept comercial*, Ed. Rosetti, București, 2004, p. 10.

⁴ A se vedea Yves Guyon, *Droit des affaires, Tome 1, Droit commercial general et Societes*, Ed. Economica, Paris, 2003, p. 11.

⁵ Pentru dezvoltări, a se vedea Yves Guyon, *op. cit.*, pp. 12 și urm.

⁶ A se vedea I. L. Georgescu, *Drept comercial român*, Volumul I, Ed. All Beck, București, 2002, p. 58.

⁷ Regulamentul Organic adoptat în Muntenia în anul 1831 a separat pentru prima dată în Principatele Române cele trei puteri statale.

Regulamentelor organice, pricinile comerciale se judecau “după Condica de Comerțiu a Franței, care se va traduce în limba românească”⁸.

Intrarea în vigoare a Regulamentelor Organice în Principatele Române a coincis cu revigorarea economiei și în special a comerțului. Astfel, în anul 1831 ambele țări au exportat bunuri în valoare de 32.955.671 de lei, în anul 1832 exporturile au fost în valoare de 60.813.585 de lei, în anul 1833, în valoare de 70.987.944 de lei, pentru ca în anul 1840 exporturile românești să fie în valoare de aproximativ 100.000.000 de lei⁹.

Evoluția rapidă a comerțului a determinat necesitatea adaptării regulilor juridice la noile realități socio-economice, în condițiile în care Codul civil din 1864 nu conținea prevederi legale aplicabile în activitatea comercianților, o categorie din populație ce apăruse recent în peisajul societății moderne românești¹⁰.

Astfel se poate explica faptul că în anul 1887 a fost adoptat Codul comercial (sau Codicele de comerț, fiind denumit astfel la data apariției), întocmit după modelul Codului comercial italian. De la apariția sa și până în prima jumătate a secolului al XX-lea, Codul comercial a reprezentat principala reglementare a activității comerciale românești,

În perioada 1948 – 1989, în urma naționalizării de către Guvernul condus de Petru Groza a întreprinderilor private și trecerii acestora în proprietatea statului¹¹ și până la căderea regimului comunist în luna

⁸ Stanciu D. Cârpenaru, *op. cit.*, p. 15.

Potrivit Regulamentelor Organice, instanțele judecătorești erau clasificate în două categorii: a) *instanțele ordinare*, care includeau judecătoriile „*du prin sate*” sau *de împăciuire* și *tribunalele de comerț*.

b) *instanțele extraordinare*, care includeau instanțele militare și cele ecleziastice, pentru care sunt stabilite reguli proprii. În acest sens, se vedea pentru dezvoltări Andreea Atanasiu-Croitoru, *Modernizarea justiției în Țările Române prin Regulamentele Organice (1831-1832)*, pp. 100 și urm., articol publicat în *Analele Universității „Ovidius” – Seria Istorie Volumul 6/2009*, și disponibil la adresa web: <http://isp.univ-ovidius.ro/annals-history/wp-content/uploads/2018/09/2009atanasiu.07.pdf>.

⁹ Vasile - Sorin Curpăn, Constantin - Florentin Grădinaru, Cosmin - Ștefan Burleanu, *Organizarea politico - juridică a Principatelor Române – Moldova și Valahia – în timpul Protectoratului Țarist (1828 - 1834)*, p. 2, articol disponibil la adresa web: http://sorincurpan.ro/articole/org_politico_juridica_a_principatelor_romane_in_timpul_protectoratului_tarist.pdf.

¹⁰ Pentru detalii, a se vedea Gabriel Tița – Nicolescu, *Drept comercial sau dreptul afacerilor?*, articol publicat în *Revista Română de Drept al Afacerilor* nr. 1/2018, Ed. Wolters Kluwer, București, p.98.

¹¹ La data de 11.06.1948, Marea Adunare Națională a adoptat Legea nr. 119/1948 pentru naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transporturi, publicată în M. O. nr. 133bis/11.06.1948.

decembrie 1989, Codul Comercial a intrat în desuetudine. În toată această perioadă Codul comercial nu a fost abrogat în mod expres, astfel că acest act normativ a continuat să reglementeze raporturile juridice de comerț exterior în care erau implicate întreprinderi din România¹², care era în continuare parte a Circuitului internațional de mărfuri.

Începând cu 1990, odată cu punerea în valoare a proprietății private și a noilor reglementări privind constituirea micilor întreprinderi ale persoanelor (în special prin Decretul-lege 54/1990¹³), a societăților comerciale (prin Legea nr. 31/1990¹⁴), și ulterior, în urma privatizării marilor întreprinderi, comerțul liber a renăscut în România, și a deschis posibilitatea racordării din nou a legislației românești cu cea a statelor cu tradiție neîntreruptă în domeniu.

De remarcat este faptul că Constituția României din 1991¹⁵, garantează la art. 44 alin. (2) dreptul la proprietatea privată, indiferent de titular, iar la art. 135 afirmă principiile liberei inițiative și al economiei de piață liberă.

Anul 2011 aduce o noutate cu privire la regimul reglementării comerțului și a activității comerciale în România, odată cu intrarea în vigoare la 1 octombrie a noului Cod civil, respectiv aplicarea sistemului monist în dreptul privat român¹⁶. Prin Legea nr. 71/2011¹⁷, legiuitorul

¹² A se vedea în acest sens, Stanciu D. Cărpenaru, *op. cit.*, p. 16.

¹³ Decretul - lege nr. 53/1990 privind organizarea și desfășurarea unor activități economice pe baza liberei inițiative, publicat în M. O., Partea I, nr. 20/06.02.1990.

¹⁴ Legea societăților nr. 31/1990, publicată în M. O. Partea I, nr.126-127 din 17.11.1990, republicată în M.O., Partea I, nr. 33 din 29.01.1998 (r1) și M.O., Partea I, nr.1066 din 17.11.2004 (r2), modificată și completată ulterior prin Legea nr.302/2005, Legea nr.164/2006, Legea nr.441/2006, O.U.G. nr. 82/2007, Legea nr.284/2008, O.U.G. nr. 52/2008, Legea nr.88/2009, O.U.G. nr. 90/2010, O.U.G. nr. 54/2010, Legea nr.202/2010, O.U.G. nr. 43/2010, O.U.G. nr.2/2012, O.U.G. nr. 47/2012, Legea nr. 71/2011, Legea nr.76/2012, Legea nr.187/2012, Legea nr.255/2013, Legea nr.152/2015, Legea nr. 163/2018, Legea nr. 129/2019, Legea nr. 162/2019, OUG nr. 62/2020, Legea nr. 102/2020 și Legea nr. 223/2020.

¹⁵ Constituția României din 1991, revizuită în anul 2003, republicată în M.O. Partea I, nr. 767 din 31.10.2003.

¹⁶ Pentru opinii „*pro*” și „*contra*” cu privire la dualismul dreptului privat, respectiv necesitatea distincției dintre obligațiile civile și cele comerciale, a se vedea Marian Nicolae, *Unificarea dreptului obligațiilor civile și comerciale*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, pp.46 - 72.

¹⁷ Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. O., Partea I, nr. 409 din 10.06.2011, cu modificările și completările aduse prin OUG nr. 79/2011, Legea nr. 60/2012, Legea nr. 76/2012, Legea nr. 54/2013, Legea nr. 214/2013, Legea nr. 138/2014 și O.U.G. nr. 1/2016.

român a înțeles în mod greșit, în opinia noastră, să ducă mai departe principiile moniste, modificând denumirea Legii societăților comerciale prin suprimarea cuvântului „comerciale” din titlul acesteia și din toate referirile cu privire la această noțiune. Fără a intra în detalii, nefiind locul aici, menționăm doar că această modificare a fost efectuată cu nesocotirea art. 8 alin. (4) din Legea nr. 24/2000¹⁸, dând naștere la confuzii cu noțiunea reglementată de art. 1881 și urm. din Codul Civil, conducând la o desprindere a noțiunii de „comerciant” în sistemul de drept român față de dreptul european în materie.

Secțiunea 3: Izvoarele dreptului comercial

Izvoarele dreptului comercial, ca surse generatoare de norme juridice specifice acestei materii, pot fi clasificate în două categorii¹⁹:

- 3.1. Izvoare normative
- 3.2. Izvoare interpretative

3.1. Izvoarele normative

Acestea sunt:

- Legea
- Uzanțele
- Principiile generale ale dreptului.

Legea ca izvor de drept poate fi definită din două puncte de vedere:

În sens larg, prin „lege” înțelegem toate normele legale aflate în vigoare temporal și teritorial (art. 6 din Codul Civil).

Din această perspectivă, izvoare normative ale dreptului comercial sunt considerate:

- a) Constituția României din 1991, revizuită în luna octombrie 2003.
- b) Legile comerciale, cum ar fi:
 - Legea nr. 15/1990,²⁰

¹⁸ Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în M. O., Partea I, nr. 260 din 21.04.2010, cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 29/2011.

¹⁹ A se vedea pentru detalieri: Vasile Nemeș, *Drept comercial. ed. a 3-a revizuită și adăugită*, Ed. Hamangiu, București, 2018, pp. 13-15; Gheorghe Piperea, *Drept comercial. Volumul I*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, pp. 12- 13.

²⁰ Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale, publicată în M. O., Partea I, nr. 98 din 08.08.1990, cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 58/1991, Legea nr. 80/1991, O.G. nr. 15/1993, Legea nr.

- Legea nr. 31/1990,
- Legea nr. 26/1990²¹,
- Legea nr. 11/1991²²,
- Legea nr. 21/1996²³,
- Legea nr. 1/2005²⁴,
- Legea nr. 363/2007²⁵,
- Legea nr. 72/2013²⁶,
- Legea nr. 85/2014²⁷,
- Legea nr. 58/1934²⁸,
- Legea nr. 59/1934²⁹,

21/1996, Legea nr. 219/1998, O.U.G. nr. 49/1999, Legea nr. 276/2006, O.U.G. nr. 58/2007, Legea nr. 245/2011, O.U.G. nr. 109/2011, O.U.G. nr. 56/2018 și Legea nr. 195/2019.

²¹ Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului, republicată în M. O., Partea I, nr. 49 din 04.02.1998 cu modificările și completările ulterioare aduse prin O.G. nr. 53/1998, O.U.G. nr. 76/2001, Legea nr. 348/2011, O.U.G. nr. 60/2002, O.U.G. nr. 129/2002, O.G. nr. 15/2003, Legea nr. 161/2003, Legea nr. 505/2003, Legea nr. 183/2004, O.G. nr. 72/2004, Legea nr. 519/2004, Legea nr. 1/2005, Legea nr. 441/2006, O.U.G. nr. 119/2006, Legea nr. 441/2006, O.U.G. nr. 82/2007, O.U.G. nr. 44/2008, O.U.G. nr. 52/2008, O.U.G. nr. 1/2010, Legea nr. 39/2011, Legea nr. 71/2011, Legea nr. 337/2013, Legea nr. 187/2012, Legea nr. 152/2015, Legea nr. 1/2017, Legea nr. 152/2015, OUG nr. 96/2017 și Legea nr. 208/2020.

²² Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale, publicată în M.O., Partea I, nr. 24 din 30.01.1991, cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 21/1996, Legea nr. 298/2001, Legea nr. 149/2011, Legea nr. 187/2012, Legea nr.255/2013, O.G. nr. 12/2014, Legea nr. 117/2015 și O.U.G. nr.25/2019.

²³ Legea concurenței nr. 21/1996, republicată (r3) în M. O., Partea I, nr. 153 din 29.02.2016, cu modificările și completările aduse ulterior prin O.U.G. nr. 9/2017, O.U.G. nr. 39/2017, O.U.G. nr.25/2019, O.U.G. nr.6/2020, O.U.G. nr. 160/2020 și O.U.G. nr. 170/2020.

²⁴ Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției, republicată în M. O., Partea I, nr. 368 din 20.05.2014, cu modificările și completările aduse ulterior prin Legea nr. 163/2018

²⁵ Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor, publicată în M. O., Partea I, nr. 899/28.12.2007, cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 130/2010, Legea nr. 33/2015, OG nr. 37/2015, Legea nr. 51/2016 și O.G. nr. 2/2018.

²⁶ Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante, publicată în M. O., Partea I, nr.182 din 02.04.2013.

²⁷ Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, publicată în M.O. Partea I, nr. 466/25.06.2014, cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 312/2015, Legea nr. 62/2016, Legea nr. 1/2017, O.U.G. nr. 88/2018, O.U.G. nr. 70/2020, Legea nr. 55/2020 și Legea nr. 113/2020.

²⁸ Legea nr.58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, publicată în M.O., Partea I, nr.100 din 01.05.1934, modificată și completată prin O.G. nr. 11/1993, Legea nr. 83/1994, O.U.G. nr. 39/2008, Legea nr. 163/2009 și Legea nr. 76/2012

- Legea nr. 297/2004³⁰,
 - O.U.G nr. 109/2011³¹,
 - O.G. nr. 21/1992³²,
 - O.U.G. nr. 44/2008³³,
 - O.U.G. nr. 99/2006³⁴,
 - Legea nr. 129/2019³⁵.
- c) Codul Civil³⁶ și alte legi civile speciale.

²⁹ Legea nr. 59/1934 asupra cecului, publicată în M. O., Partea I, nr. 100 din 01.05.1934, modificată și completată prin Legea nr. 394/1943, O.G. nr. 11/1993, Legea nr. 83/1994, OUG nr. 38/2008, Legea nr. 127/2009, Legea nr. 76/2012 și Legea nr. 187/2012.

³⁰ Legea nr. 297/2004 privind piața de capital, publicată în M.O., Partea I, nr. 571 din 29.06.2004, cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 208/2005, O.G. nr. 41/2005, Legea nr. 97/2006, Legea nr. 11/2012, OUG nr. 32/2012, Legea nr. 167/2012, Legea nr. 187/2012, O.U.G. nr. 90/2014, Legea 10/2015, Legea 268/2015, Legea nr. 312/2015, Legea nr. 24/2017, Legea nr. 126/2018, Legea nr. 243/2019 și Legea nr. 158/2020.

³¹ O.U.G. nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice, publicată în M. O., Partea I, nr. 883 din 14.12.2011, cu modificările și completările aduse prin O.U.G. nr. 51/2013, O.U.G. nr. 10/2015, Legea nr. 111/2016, O.U.G. nr. 29/2017, O.U.G. nr.73/2018 și Legea nr. 13/2019.

³² O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, publicată în M.O., Partea I, nr.212 din 28.08.1992, republicată în M.O., Partea I, nr.75 din 23.03.1994 și în M.O., Partea I, nr.208 din 28.03.2007, modificată și completată prin Legea nr.363/2007, O.U.G. nr.174/2008, O.U.G. nr.71/2011, O.U.G. nr. 34/2014, O.G. nr. 37/2015, Legea nr. 51/2016, Legea nr. 203/2018 și Legea nr. 222/2020.

³³ O.U.G. nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale, publicată în M. O., Partea I, nr. 328 din 25.04.2008, cu modificările și completările aduse prin O.U.G. nr. 38/2009, O.U.G. nr. 46/2011, Legea nr. 4/2014 și Legea nr. 182/2016.

³⁴ O.U.G nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, publicată în M.O., Partea I, nr.1027 din 27.12.2006, aprobată prin Legea nr. 227/2007, publicată în M.O., Partea I, nr.480 din 18.07.2007, modificată și completată prin Legea nr.227/2007, O.U.G. nr.215/2008, Legea nr. 270/2009, O.U.G. nr.25/2009, O.U.G. nr.26/2010, Legea nr.231/2010, Legea nr.71/2011, O.G. nr.13/2011, O.G. nr.1/2012, O.U.G. nr.43/2012, Legea nr. 271/2013, Legea nr.272/2013, O.U.G. nr. 113/2013, Legea nr. 255/2013, Legea nr. 29/2015, Legea nr. 312/2015, Legea nr. 164/2018, Legea nr. 209/2019 și O.U.G. nr. 111/2020.

³⁵ Legea nr.129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în M.O., Partea I, nr.589 din 18.07.2019, cu modificările și completările aduse prin O.U.G. nr. 68/2019, O.U.G. nr. 29/2020, O.U.G. nr. 70/2020, Legea nr. 108/2020, O.U.G. nr. 111/2020 și O.U.G. nr.191/2020.

³⁶ Codul civil, republicat (r1) în M. O., Partea I, nr. 505 din 15.07.2011, cu modificările și completările ulterioare.

d) Alte acte normative din domeniu (ordonanțe și hotărâri de guvern, norme, regulamente, instrucțiuni sau ordine, ce sunt emise de autorități cu atribuții normative în materia dreptului comercial).

Din al doilea punct de vedere, prin ”lege” înțelegem nu doar actele normative adoptate de autoritățile naționale, ci și (1) pactele / tratatele internaționale privitoare la apărarea drepturilor omului și la care România este parte, acestea aplicându-se cu prioritate față de dreptul intern în conformitate cu prevederile art 11 din Constituția României, precum și (2) legislația Uniunii Europene, indiferent de forma de manifestare.

Legislația UE este formată în mod special din următoarele acte:

- a) Tratatul privind Uniunea Europeană³⁷;
- b) Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene³⁸;
- c) Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene³⁹;
- d) Acordurile internaționale;
- e) Actele juridice ale UE care compun legislația europeană secundară, potrivit art. 288 alin. (1) din TFUE (regulamentul⁴⁰, directiva⁴¹, decizia⁴², recomandarea și avizul⁴³).

În interpretarea art. 1 alin. (1) din Codul Civil, în doctrină⁴⁴ se mai arată faptul că izvoarele normative ale dreptului comercial mai includ uzanțele și principiile generale ale dreptului.

Prin „uzanțe” se înțelege obiceiul (cutuma) și uzurile profesionale. În anumite materii, uzanțele se aplică numai în măsura în care legea trimite în mod expres la acestea. Ele sunt recunoscute ca izvor de drept doar dacă sunt conforme ordinii publice și bunelor moravuri și se dovedesc de partea interesată. Uzanțele publicate în culegeri elaborate de către entitățile sau

³⁷ Publicat în J.O.U.E., seria C 326/15 din data de 26.10.2012.

³⁸ Publicat în J.O.U.E., seria C 326/47 din data de 26.10.2012.

³⁹ Publicată în J.O.U.E., seria C 83/389 din data de 30.03.2010, disponibilă la adresa web: [https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF)

⁴⁰ Regulamentul are aplicabilitate generală. Acesta este obligatoriu în toate elementele sale și se aplică direct în fiecare stat membru - art. 288 alin. (2) din TFUE.

⁴¹ Directiva este obligatorie pentru fiecare stat membru destinat cu privire la rezultatul care trebuie atins, lăsând autorităților naționale competența în ceea ce privește forma și mijloacele - art. 288 alin. (3) din TFUE.

⁴² Decizia este obligatorie în toate elementele sale. În cazul în care se indică destinatarii, decizia este obligatorie numai pentru aceștia - art. 288 alin. (4) din TFUE.

⁴³ Recomandările și avizele nu sunt obligatorii, potrivit art. 288 alin. (5) din TFUE.

⁴⁴ Luminița Tuleașcă, *Drept comercial. Comercianții. Ediție revăzută și adăugită*, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 35; a se vedea și Cristian Gheorghe, *Drept comercial român*, Ed. CH Beck, București, 2018, pp. 17-18.

organismele autorizate în domeniu se prezumă că există, până la proba contrară.

Un exemplu de astfel reguli este reprezentat de „Regulile uniforme și practica acreditivelor documentare” (Uniform Custom and Practice for Documentary Credit, prescurtat UCP 600⁴⁵, din 1 iulie 2007), prin care Camera de Comerț și Industrie de la Paris standardizează practicile în materia acreditivului documentar.

În materie comercială, uzanțele au un rol deosebit în calitate de izvor de drept, având în vedere numeroasele trimiteri ale legiuitorului la acestea:

- Art. 1 alin. (1) din Legea nr. 11/1991 prevede că activitatea comercianților trebuie să se desfășoare „cu respectarea uzanțelor cinstite și a principiului general al bune-credințe”.

- Art. 8 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 365/2002 stabilește în sarcina furnizorului de servicii obligația de a pune la dispoziția destinatarului ofertei de servicii „codurile de conduită relevante” la care furnizorul subscrie, precum și informații cu privire la modul de consultare electronică a acestor coduri.

Potrivit art. 18 alin. (1) și alin. (2) din Lege, aceste coduri pot fi elaborate de asociații și organizații neguvernamentale cu caracter profesional ori comercial sau de cele constituite în scopul protecției consumatorilor, urmând a cuprinde prevederi referitoare, cel puțin, la soluționarea litigiilor pe cale extrajudiciară, protecția destinatarilor cu privire la efectuarea comunicărilor comerciale și protecția minorilor și a demnității umane.

- Art. 45 alin. (3) din Legea nr. 58/1934 dispune că, în situația plății cambiei într-o monedă străină, care nu are curs la locul plății, valoarea acestei monede va fi stabilită după uzurile locului de plată.

Cu privire la principiile generale ale dreptului, acestea constituie izvor de drept, ținând cont de dispozițiile art. 1 alin. (1) - (2) C. civ., raportate la cele ale art. 5 alin. (3) C. proc. civ., prevederi din a căror analiză rezultă o

⁴⁵ „Regulile uniforme și practica acreditivelor documentare - CCI Publicația nr. 500” au fost revizuite în anul 1993, fiind aplicate din data de 1 ianuarie 1994. Începând cu 1 iulie 2007, sunt aplicabile regulile standardizate de Camera de Comerț Internațional de la Paris în Publicația 600 (UCP 600).

Pentru o comparație critică cu privire la noutățile UCP 600 față de UCP 500, a se vedea Thanuja Rodrigo, *UCP 500 to 600: A forward movement*, articol disponibil la adresa web: https://research-repository.griffith.edu.au/bitstream/handle/10072/48300/80083_1.pdf?sequence=1&isAllo wed=y.

caracteristică esențială a principiilor: cea de norme general aplicabile și unanim recunoscute.

3.2. Izvoarele interpretative

- Doctrina cuprinde lucrările științifice prin care sunt explicate sau interpretate normele juridice, principiile de drept și jurisprudența.

- Practica judiciară.

În sistemele judiciare în care se aplică dreptul anglo - sazon, normele instituite în mod constant prin hotărâri judecătorești reprezintă izvor de drept formal.

În sistemele judiciare în care se aplică dreptul continental, practica judiciară este recunoscută doar ca izvor interpretativ de drept⁴⁶.

Doctrina și jurisprudența au rolul de a facilita înțelegerea normelor juridice sau a voinței părților dintr-un raport juridic comercial.

Importanța doctrinei și a jurisprudenței este evidențiată inclusiv în Legea nr. 24/2000, care prevede la art. 21 faptul că, în activitatea de documentare în vederea elaborării unui act normativ, inițiatorii acestuia trebuie să aibă în vedere practica Curții Constituționale în acel domeniu, jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului, practica instanțelor judecătorești în aplicarea reglementărilor în vigoare, precum și doctrina juridică în materie.

⁴⁶ În acest sens a se vedea și Luminița Tulească, *op. cit.*, p. 43.